

پیامی به همایش مقاومت عاشورا

جایگاه نظام امامت در اسلام

باشد، در این صورت نظام «امامت»، حافظ دین و شریعت، پس از رحلت پیامبر اکرم ﷺ خواهد بود.

در میان متکلمان اسلامی در مورد شیوه امامت دو نظریه است:

۱. امامت، پس از درگذشت پیامبر ﷺ، يك منصب الهی است که باید به وسیله پیامبر ﷺ آن هم با الهام از وحی الهی تعیین شود.

۲. خلافت از مناصب عادی است که مردم باید آن را پدید آورند، اکنون باید دید دلایل قرآنی و روایات پیامبر ﷺ کدام يك از دو نظر را تأیید می‌کند؟

با توجه به دلایل سه‌گانه که اکنون بیان می‌کنیم، می‌توانیم نظر نخست را از متن آیات قرآن و در روایات پیامبر و خاندانش

در نظام اسلامی پس از مقام «نبوت» و «رسالت»، مقام دیگری به نام «امامت» وجود دارد که قرآن در مواردی، به آن اشاره نموده است، مسلماً مقام امامت، غیر از مقام نبوت است، «نبی» انسانی است که پذیرای «وحی» و پایه‌گذار دین و آیین است، در حالی که امام پذیرای «وحی» نیست و پایه‌گذار دین نمی‌باشد، ولی به جز «وحی»، کلیه وظایف «نبی» را دارا بوده و در معنی، «امامت»، استمرار وظایف «نبوت» می‌باشد.

نبی خاتم ﷺ همانند دیگر پیامبران و رسولان الهی، اصول و کلیاتی را از نظر عقیده، و احکام عملی بیان کرده است، ولی تفسیر و تبیین این اصول را بعد از خود برعهده کسی نهاده است که جانشین وی

مشاهده کنیم.

هرگاه جایگاه امامت و نظام ولایی برای این است که امور زیر را انجام دهد، طبعاً انتخاب کننده آن نیز روشن خواهد شد:

الف: استمرار بخشیدن به وظایف نبوت

۱. امام باید مجملات آیات و احکام ناگفته اسلام و حوادث نوظهور را بیان کند.

۲. امام باید محور حق بوده، و با مراجعه به او، حقایق روشن شود و در نتیجه از تحریف دین و اختلاف و تفرقه در امت جلوگیری شود.

۳. احکام اسلام را به صورت واقعی و دور از هر نوع افراط و تفریط، اجرا کند.

مسئلاً، انجام دو وظیفه نخست، نیاز به علم گسترده و تربیت غیبی دارد تا بتواند پاسخگوی احکام و حوادث نوظهور باشد که در عصر پیامبر ﷺ رخ نداده است، و همچنین از ظهور انشعابات و فرقه‌های گمراه در امت، جلوگیری کند، چنان که تا

خود پیامبر ﷺ در قید حیات بود، این دو وظیفه را به طور کامل انجام می‌داد.

ناگفته پیداست، يك فرد عادی با علم و دانش محدود و پیش متوسط نمی‌تواند، به این دو وظیفه بزرگ جامعه عمل پیوشاند.

و اما وظیفه سوم، مسلماً تنها يك فرد معصوم می‌تواند احکام اسلامی را بدون کم و زیاد و دور از اشتباه و عاقلانه اجرا نماید.

این امور سه‌گانه ایجاب می‌کند که جایگاه نظام ولایی را تنصیبی بدانیم و هرگز در اختیار مردم ندانیم.

از این جهت، پیامبر گرامی ﷺ، در دوران بعثت خود، به صورت تلویح و تصریح، جایگاه نظام ولایی را روشن کرده و در آغاز بعثت که نبوت خود را مطرح کرد، امامت علی ﷺ را نیز روشن ساخت و فرمود: «إن هذا أخی ووصی و خلیفتی فیکم»^(۱).

هنگامی که به تبوک می‌رفت، علی ﷺ را جانشین خود قرار داد و فرمود: «أنت منی

۱. مسند احمد: ج ۱، ص ۱۹۵ (این مرد، برادر من و وصی و جانشین من در میان شما است).

يك سياستمدار عاقل، تا چه رسد به نبی بزرگوار اسلام که به بقای دولت جوان اسلامی علاقه مند بود، طبعاً در چنین شرایطی برای بقای آن طرحی می‌ریزد و رهبر پس از خود را مشخص می‌کند، تا پیروانش پس از درگذشت وی، گرفتار دو دستگی و پراکندگی و تهدیدهای درونی و بیرونی نشوند.

بمنزلة هارون من موسى إلا أنه لا نبی بعدی». (۱)
و در روز غدیر، به طور رسمی، امیرمؤمنان را در يك اجتماع بزرگ معرفی کرد، و این حدیث به صورت متواتر، سینه به سینه نقل شده است، و از افتخارات آن امام بزرگوار است که پیامبر ﷺ در حق او فرمود:
«من كنت مولاة فعلی مولاة». (۲)

ج. دوازده خلیفه در لسان رسول

گرامی ﷺ

پیامبر گرامی ﷺ در احادیث فراوانی به دوازده جانشین خود اشاره نموده و حدیث «الأئمة اثنا عشر» از جمله روایاتی است که همگان، آن را نقل کرده‌اند، و حضرتش چنین فرمود: «لا يزال الإسلام عزیزاً إلى اثني عشر خليفة». (۳)

اکنون باید دید این دوازده خلیفه‌ای که پیامبر از آنان یاد می‌کند و عزت اسلام را در

ب. محاسبات سیاسی و اجتماعی

محاسبات سیاسی و اجتماعی ایجاب می‌کرد که پیامبر ﷺ رهبر پس از خود را معرفی کند، زیرا دولت جوان اسلام از سه سو تهدید می‌شد:

۱. از شرق به وسیله امپراتوری ایران.

۲. از غرب به وسیله امپراتوری روم.

۳. از درون، به وسیله منافقان، و

قدرت‌های قبیله‌ای.

۱. صحیح مسلم، ج ۷، ص ۱۲۰، باب فضایل علی (تو برادر و وصی من مانند هارون برای موسی هستی جز آن که پیامبری بعد از من نیست).

۲. الغدیر، ج ۱، (هر که من رهبر اویم، علی رهبر اوست).

۳. صحیح بخاری، ج ۹، ص ۱۱؛ صحیح مسلم، ج ۶، ص ۳، کتاب امارة (نظام اسلامی تا دوازده رهبر و جانشین پیامبر قدرتمند خواهد بود)

در پایان از اداره کل اوقاف و امور خیریه استان قم و بالأخص از حجة الإسلام جناب آقای هاشمی تشکر می‌نمایم که این فرصت را به اینجانب دادند تا با این برگ در شمار علاقه‌مندان این همایش درآیم.

جعفر سبحانی

قم - مؤسسه امام صادق علیه السلام

۱۶ بهمن ۱۳۸۵

پیروی از آنان می‌داند، کدامند؟

آیا این تعداد در میان خلفای بنی‌امیه و

بنی‌عباس پیدا می‌شوند؟!

همه آنها گواه بر آن است که نظام

سیاسی اسلام، پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله به

وسیله اهل بیت او و دوازده خلیفه از همان

خاندان برپا خواهد ماند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی